

Perspective asupra textului și discursului religios, volum îngrijit de Ioan Milică, Emanuel Gafton și Sorin Guia, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, Iași, 2013, 346 p.

Enikő Pál*

Facultatea de Științe Economice și Umaniste, Universitatea Sapientia, Piața Libertății 1, 530104 Miercurea Ciuc, România

Apariția volumului *Perspective asupra textului și discursului religios*, publicat în 2013, la Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, a constituit un eveniment însemnat pentru comunitatea științifică reunită sub egida Conferinței Naționale „Text și discurs religios”. Încă de la momentul inițierii, această manifestare științifică a antrenat (și antrenează în continuare) oameni de știință de la diverse centre universitare și de cultură ale țării, constituind un spațiu al dezbaterilor deschis tuturor celor „preocupați cu studierea problemelor legate de textul și de discursul religios, primate în sincronie și în diacronie, din perspectivă lingvistică, retorică, literară, teologică, filosofică, istorică”. Organizată din an în an, Conferința a căpătat din ce în ce mai mare vigoare și s-a consolidat, instituind o adevărată tradiție menținută pînă în prezent.

Volumul de față, îngrijit de Ioan Milică, Emanuel Gafton și Sorin Guia, se înscrie în cadrul colecției „Text și discurs religios”, considerată publicație periodică anuală. Întocmirea acestuia a fost stimulată de un moment aniversar—celebrarea desfășurării reușite a cinci ediții ale Conferinței (2008–2012) și a editării celor cinci volume dedicate acesteia (2009–2013). În acest fel, volumul *Perspective...* este menit să ofere un omagiu participanților Conferinței și întregii comunități științifice preocupate de chestiunile dezbătute la aceasta, așa cum mărturisesc editorii în *Cuvînt înainte* (p. 8).

Volumul aniversar reunește studiile publicate în cele cinci volume anterioare ale Conferinței care abordează textul și discursul religios din diverse perspective. Cele 25 de articole incluse în prezentul volum sînt semnate de oameni de știință consacrați

și/sau de cercetători avizați, în curs de afirmare. Felul în care au procedat editorii la întocmirea volumului, cum au selectat lucrările, după ce criterii, este indicat în *Cuvînt înainte*. Astfel, „selecția aparține editorilor și a avut în vedere cuprinderea majorității chestiunilor dezbătute cu interes în cadrul Conferinței, precum și felul în care, în general, participanții s-au raportat la diferitele modalități de prezentare a respectivelor chestiuni” (p. 8).

Comunicările selectate spre (re)editare se înscriu în sfera biblicisticii, a traductologiei, a retoricii, a pragmaticii sau a stilisticii, dar ating și domenii precum istoria, filosofia sau arta. De altminteri, studiile volumului ar putea fi grupate în cinci secțiuni inegale: *Cuvinte de întîmpinare*; *Istoria cuvîntului*; *Traducerea textului sacru*; *Retorica discursului religios* și *Literatura și sacralul*¹. Prima secțiune cuprinde comunicări de întîmpinare rostite la diferite ediții premergătoare ale Conferinței. Cea de-a doua a constituit o secțiune de sine stătătoare a primei ediții a Conferinței la care, ulterior, s-a renunțat, ea fiind înglobată în alte sfere tematice. În sfîrșit, ultimele trei secțiuni reprezintă secțiuni constante ale Conferinței, ele circumscriind, în esență, filioanele tematice ale acesteia².

Volumul omagial reia trei *Cuvinte de întîmpinare* din edițiile anterioare ale publicației „Text și discurs religios”: *Ethos, Pathos și Logos în textul prediciei*, comunicare semnată de Rodica Zafu (din nr. 2/2010), în care se trec în revistă mijloacele de realizare a componentelor persuasiunii din predicile contemporane; *Text și imagine în vechea civilizație a românilor*, de Răzvan Theodorescu (din nr. 3/2011), în care se insistă asupra paralelismului cultural fundamental ce există între a scrie și a vedea, respectiv a etapelor, în

* Adresă de corespondență: enikopaldr@gmail.com.

¹ Această structurare urmează modelul de organizare a studiilor din volumele 2008–2012. Spre deosebire de acestea, în volumul aniversar, studiile urmează unele după altele, fără alte segmentări.

² La sfîrșitul fiecărui articol se indică locul de unde acesta a fost reprodus, menționîndu-se numărul volumului, anul apariției și paginile. Unele dintre articolele incluse în acest volum, inițial, au apărut în limbi străine (în franceză—vezi studiile semnate de A. Chirilă & G. B. Țăra, de S. Ispas, de Gh. Chivu—sau în engleză—cele scrise de Al. Mihăilă și de I. Milică).

vechea civilizație a românilor, de raportare a vizualității la text; și *Scrisul religios, componentă definitorie a culturii vechi românești*, de Gheorghe Chivu (din nr. 4/2012), în care autorul arată felul în care scrisul religios s-a constituit într-o variantă paralelă a scrisului literar, un exemplu de continuitate și de stabilitate, un remarcabil izvor de inspirație, un rezervor de mijloace stilistice și un model retoric apreciat adesea de scriitorii cultivați.

Din secțiunea *Istoria cuvîntului* din primul volum al Conferinței au fost alese cu grijă de către editori și reproduse patru studii: *Adevărul, între cuvîntul biblic și cuvîntul poetic*, semnat de regretatul Dumitru Irimia; *Discursul religios, model și normă de exprimare îngrijită în epoca veche*, de Vasile D. Țâra; *Eshatologie și secularizare în straițe postmoderne*, de Gheorghe Manolache și *Discursul profetic între voința lui Dumnezeu și voia poporului*, de Lucian Farcaș. Aceste scrieri sînt de o deosebită valoare, ele oferind informații competente care țin de domeniile lexicologiei, semioticii și filosofiei limbajului, al istoriei limbii și stilisticii.

În secțiunea *Traducerea textului sacru* se pot încadra cele mai multe studii selectate spre republicare, nouă la număr, după cum urmează: *Finalitatea textelor slavo-române intercalate din Evul Mediu românesc*, semnat de Dragoș Moldovanu; *Biblia de la 1688. Aspecte ale traducerii*, de Alexandru Gafton; *Două ipostaze ale libertății traducătorului biblic: sinonimizare și pia interpretatio. Studiu de caz: vechile traduceri românești ale cărților 1 și 2 Regi (Ms. 45 și Biblia de la 1688)*, de Adrian Muraru; *Opțiuni și constrîngerii lexico-semantice în traducerea textului biblic*, de Adina Chirilă și George Bogdan Țâra; *Leccióni controversate în Sfînta Scriptură*, de Dionisie Constantin Pîrvuloiu; *Aspecte ale traducerii la Dosoței*, de Mădălina Andronic-Ungureanu; *Elemente biblice în inscripțiile funerare în limba latină din țările române (1300–1800)*, de Doina Filimon Doroftei; *Retorica judecării divine în Scriptura ebraică*, de Cătălin Vatamanu și „*Străinul... va fi pentru voi ca și băștinașul*” (*Lev. 19:34*). *Includere și excludere din comunitatea religioasă în Iehud* de Alexandru Mihăilă. Dincolo de faptul că, în aceste lucrări, se dezbat aspecte teoretice de traductologie, semnificativ este și faptul că ele oferă un material lingvistic extrem de bogat și de util cu privire la traducerea textului biblic. Exemplificările autorilor, alese cu mare grijă și pricepere, evidențiază unele înțelesuri mai nuanțate ale Sfintei

Scripturi, înlesnind înțelegerea acestora și, în același timp, oferind (și) modele de interpretare a ei.

Secțiunea *Retorica discursului religios* din volumele anterioare este și ea prezentă cu o pondere deosebită, în volumul de față fiind reproduse șapte studii aparținînd acestei sfere de preocupări: *Despre pregătirea în vederea lecturii unei pagini de teologie*, semnat de Ștefan Afloroaei; *Retorica elogiului în „Didahiile” lui Antim Ivireanul*, de Maria Cătănescu; *Retorica blamului în predica lui Antim Ivireanul*, de Laura Bădescu; *Coerența discursului religios în „Didahiile” lui Antim Ivireanul*, de Constantin Frâncu; *Arta dialogului în Prefețele Mitropolitului Veniamin Costachi*, de Sorin Guia; *Modele retorice ale invocației în contextul religiozității populare*, de Ioana Repciuc și *Imaginarul creștin în denumirile populare românești de plante*, de Ioan Milică. Comunicările grupate aici valorifică o gamă largă de material textual privit prin prisma unei mari varietăți a mijloacelor retorice întrebuințate.

Cel mai puțin reprezentată în volum este tematica *Literatura și sacrul*, din această secțiune fiind alese spre reeditare numai două articole: *Ipostaze ale vegetalului în spiritualitatea românească*, semnat de Sabina Ispas și *Reprezentarea sacrului în folclorul religios românesc: influența discutabilă a dualismului oriental*, de Lucia Afloroaei. Acestea se remarcă însă prin calitatea lor desăvîrșită, prin pertinența și finețea observațiilor.

Luat în ansamblu, meritele acestui volum sînt multiple. În această ediție sînt republicate, laolaltă, unele dintre cele mai valoroase scrieri filologice, lingvistice, de teologie etc. Prin selecția operată de către editori, foarte utilă și bine întocmită și care a presupus o cercetare laborioasă, ni se dezvăluie un univers întretesut de sacru și de profan, o lume, poate, mai puțin cunoscută de către contemporaneitate.

Fiind pătrunși de o spiritualitate profundă, textul și discursul religios constituie o lectură dificilă care ridică numeroase probleme în fața cititorului modern. Astfel, volumul *Perspective...* înlesnește căile de acces la aceste texte și, în același timp, el este menit a atrage atenția atât specialiștilor, cît și unei sfere mai largi de cititori, asupra importanței literaturii religioase vechi, dar și asupra limbajului bisericesc actual. La acest lucru servesc și bibliografiile selective care însoțesc fiecare articol în parte și care încurajează și orientează cititorul către lecturi suplimentare.

Astfel, prin publicarea acestui volum se sublini-

ază totodată și însemnătatea pe care tematica parcursă o are în planul exegezei contemporane. Cu alte cuvinte, eleganta ediție reafirmă necesitatea unor reuniuni și publicații științifice (anuale) avînd o astfel de preocupare precum cea propusă de Conferința

Națională „Text și discurs religios”.

Lucrările cuprinse în volumul *Perspective...* sînt accesibile atît prin intermediul acestui volum, cît și on-line, pe site-ul www.cntdr.ro.